

Ese de d'oue ori in septemana :

Joi-a si Dominec'a.

Pretiuu de prenumeratiune :

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
 „ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate :

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adresezo de dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopéscá.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Cuventulu

eu care Prea Santi'a Sa parintele episcopu alu Aradului *Procopiu Ivacicovicu*, ca comisariulu consistoriului metropolitu in 26. Augustu a. e. a deschisu congresulu electoralu.

Maritu Congresu!

Domniloru Deputati!

Provedinti'a dumnedieésca tramise acum 25 de ani la scaunulu Archipastoriei veduvite din Transilvani'a, pre unu parinte precum de píu, — asia de zelosu si de activu, — pre archimandritulu *Andreiu*.

Acestu intiepletu ocarmuitoriu, Archiereulu *Andreiu*, duse corabi'a credintiei la limanulu dorintieloru. Pretotindinea se recunoscú bisericei nóstre ortodose din Ardélu indreptatirea ce i compete la esistintia si la desvoltare. —

Zelosulu Archiereu nu se oprí numai la acestu resultat, ci a lucratu pentru emanciparea bisericei nóstre, si a datu suatulu seu tuturoru Romaniloru ortodossi, cari erau in suferintie de 170 de ani si mai multu; a datu dicu suatulu seu: de a se ingrigí de autonomi'a bisericesca, si de restituirea Metropoliei nóstre vechi.

Pentru cá, Domniloru, fiindu noi pe atunci sub ierarchia straina, eramu imprasciati, de frate nu mai cunóscea pre frate. — Eramu lipsiti de bucuri'a ce o simtescu fratii candu se aduna de impreuna. — Eramu lipsiti de bucuri'a ce isvoresce din acele legaturi sante ale credintiei si ale limbei, pentru cari Dumnedieu a voitu sè ne stringemu intre noi in o biserica, in o biserica nationala, asia, cum ne prescrie si demanda biserica inasasi, prin santele sale canóne.

Dupa staruintia multa si indelungata, clerulu si poporulu romanu de biserica dreptu marturisitoria ajunse sè véda dorinti'a sa in fapta ajunsa: a fi éra si unu corpu.

Metropoli'a nóstra autonoma din Ungari'a si Transilvani'a s'a reinfintiatu acum 8 ani, sub scutul bunu ce ni l'a datu préluminatulu si multstapanitoriulu Imperatulu, regele si marele principe alu Transilvaniei, Franciscu Iosifu I.

Resultatulu acest'a pentru biserica nóstra, favorabilu si de mare insemnetate, este, in mai mare parte, fapt'a reposatului archiepiscopu si metropolitu *Andreiu* baronu de *Siagun'a*. —

Fapt'a acest'a va fi cunoscuta si binecuventata de a pururea la toti urmasii nostri, cari vor mosceni simtiemintele nóstre, — simtieminte de recunoscintia.

Dorere si éra si dorere, cá tocmai in lucrulu celu mare alu consolidàrei asiedieminteloru nóstre bisericesci, chiar in mediloculu desvoltàrei institutiuniloru nóstre bisericesci, esprese in statutulu organicu, Atotputerniculu Dumnedieu, dupa suaturile sale cele nepetrunse a chiamatu la sine pre celu ce éra luatoriulu a minte si padi-

toriulu ocarmuiriloru si lucruriloru bisericesei, pre suatuti-toriulu celu luminatu, pre archiepiscopulu si metropolitulu nostru *Andreiu*. —

In momentulu acést'a vediendu-ne despartiti de elu, sè privimu la meritele lui cele mari si multe pentru biserica si pentru natiunea nóstra si sè-i dicemu:

„*Primesce, fericite parinte, recunoscinti'a nóstra, — recunoscinti'a archidiecesei, ce cu toiégulu Teu ai condus'o mai bine de unu patrariu de seculu; primesce recunoscinti'a metropoliei, carea cu straduintiele Tale ai reinviat'o; primesce de la noi toti ai tei recunoscintie pentru ale Tale, ce Tie se cuvine! — In cas'a parintelui Teu, in cas'a Domnului nostru vom pomení si vom binecuventá numele Teu in veci!*“ —

Maritu Congresu!

Domniloru Deputati!

Increderea poporulu credintiosu v'a tramisu aici sè alegeti archiepiscopu si metropolitulu. —

Acesta incredere, ce v'a distinsu, este garantia destula, cumca actulu alegerii ilu veti implini cu tota seriositatea, cu pietatea si consciinti'a ce se recere; — sum incredintiatu cá va fi intre voi impreunare si dragoste; éra din impreunarea si dragostea vóstra se va mari a totu Poterniculu Dumnedieu, in sant'a treime maritu, Tatalu, Fiulu si santulu Duhu. — Din impreunarea si buna intielegerea vóstra va straluci si se va innaltia binele si védi'a bisericei nóstre si a poporulu credintiosu. —

Pentru aceea ve rogu pre voi, Fratiloru si fiiloru in Cristosu, ve rogu cu cuvintele santei scripturi, „ca toti se graiti un'a si sè nu fia intre voi imparechieri, si sè fiti intemeiati intr'unu cugetu si intr'o intielegere.” (Corint. capu I. versu 10) Uniti-ve dara a padi unirea duhului intru legatur'a pacii (Efes. capu IV. versu 3.)

Si asia, Domniloru, indreptandu rugatiunea mea catra induratulu si atotputerniculu Dumnedieu, ca se ve luminedie si conduca pre calea adevéruului, — Adunarea presenta a congresului nostru intru intielesulu statutului organicu o dechiaru inceputa si deschisa. —

Acestei cuventari urmà unu respunsu din partea membrului congresuale Iacobu Bolog'a pre care lu producemu aici in tota estinderea lui:

Présantite Parinte Episcópe!

Maritu congresu! E unu ce magulitoriu, e unu ce mangaitoriu, e unu ce insufletitoriu ce ne intrunesce astadi in sant'a acésta biserica: Prim'a eserciare a unui'a dintre cele mai esentiale, dintre cardinalele drepturi ale santei nóstre maici biserici a dreptului de a ne alege capulu nostru bisericescu, pre Archiepiscopulu si Metropolitulu romaniloru de religiunea gr. or. din Transilvani'a si Ungari'a, a acelu dreptu domniloru mei! pre care protoparintii nostri l'au intrebuintiatu pana la anulu 1700, iéra urmatorii loru au insetatu dupa elu cu noi dimpreuna pana bine de curendu, pana adi.

Aru trebuî deci — dloru mei! se saltamu de bucuria, pentru că dupa atâti ani amari noi suntemu fericitii acei'a, carii ne invredniciramu, a face întrebuintiare de acestu dreptu, fara de care nici vorba nu aru potè fi de autonomi'a, de prosperarea santei nôstre maici biserici.

Si totusi paremi-se dloru mei! că fetiele nôstre nu esprima bucuri'a, de carea salta inimile. Nu, dloru! pentru că acel'a, care ne resuscită si ne castigă acelu dreptu, absentedia din midiloculu nostru si pentru că chiaru absentarea acést'a ne dă ansa la prim'a lui exerciare!

E improspatôre de doreri, de rane dloru! Dara totu de odata si adevărata icôna ce togm'a ne infatiosia Présanti'a sea parintele Episcopu conducetoriu alu acestui congresu natiunale bisericescu despre pré trist'a stare în carea se află preste totu si in parte sant'a nôstra maica biserica înainte de a se ivi *acel'a* pre terenulu bisericeî gr. or. române din Ardêlu, care [dupa unu pré lungu tempu alu suferintieloru, a lipsirei ei de drepturi *mai intai* a cugetatu la revindecarea acestor'a,

S'a fostu rapitu dloru mei! — precum amu mai disu si amu mai demonstratu si cu alte ocațiuni — santei nôstre maici biserici, chiaru si dreptulu de a-si manifestă solenele esistinti'a sea; de a grigi ea insasi de sine: va sè dica, de a se organiză conformu asiedieminteloru sele si de a se administră de sine si prin sine dupa propriiele ei legi canonice; deveni espusa sant'a nôstra maica biserica influintiei si volniciei straine, si intrerumpendu-i-se sinodalitatea, 'si perdù vadi'a si puterea sea, si cu ea si o mare parte a filoru sei, mai înainte credintiosi.

Pre celu ce aru dubitâ despre adevêrul celoru imediatu dise, aci l'a-si rogâ se cetêsca macaru numai cele 10 puncte din „instructiunea“ repausatului Episcopu Mog'a si, se va convinge pre deplinu despre cumplit'a implare a bisericeî nôstre si despre durarea acestei impilari pana bine de çurendu: Pana candu veni marele Archiereu Andreiu si spriginitu de toti credintiosii sei fii sufletesci, o mantui de acést'a impilare, i recastigâ perdutele drepturi, i rededù total'a independintia si libertate, si apoi — *desbracanduse pre sine insusi de ce putieni muritori se potu deslîpi de amorulu propriu, de domnirea solitare preste alii de altmîntrelea atatu de incantatôre*, o organiză cu noi dimpreuna asia câtu acum — multiamita a totu puterniculu Ddieu! se administra ea de sine si prin sine.

O aparitiune acést'a dloru mei! carea ne-a insuflatu celu mai adencu respectu catra producatoriulu ei, iera acum ne strabate inimile cu dorere, că acel'a ne-a parasitu, si că acum nu ne potemu adresâ lui cu altu ce-va, decâtu cu esprimarea sincerei marturisiri, că-i vomu pastrâ in veci memori'a, nu vomu încetâ nici odata ai recunôsce cu multiamita fiiêsca mantuitôrele fapte.

Repetiendu deci intim'a oftare, că sè-i fia tieran'a usiôra, constatu si intarescu adevêrul, tuturoru acelor'a o binevoira a rostî Présanti'a Sea parintele episcopu conducetoriu alu acestui congresu, despre trecut'a si present'a stare a bisericeî nôstre: despre activitatea marelui nostru Archiereu si despre rezultatele ei precum si despre recunosciinti'a ce detorimu acestui mare barbatu, si sum siguru dloru! că facù acést'a constatare cu deplinelu d-vôstre consintiementu.

Darâ totu in perfectulu acordu cu toti membrii acestui maritu congresu cutediu a afirmâ, că tôte nisuintiele, tôte opintirile resuscitatoriulu drepturilor nôstre bisericesci, si ale filoru lui sufletesci aru fi fostu zadarnice, déca Majestatea Sea, Pré inaltiatulu nostru monarchu nu s'aru fi induratu si spre noi, pururea credintiosii sei romani gr. or.; nu aru fi încuviintiatu pré gratiosu infintiarea

metropoliei nôstre; nu aru fi sanctiunatu inarticularea bisericeî nôstre ca biserica independinte si nu aru fi intaritu statutulu nostru organicu — bas'a miscariloru nôstre bisericesci. — Nu vomu fi deci nici odata in stare dloru! de a multiamî de ajunsu si dupa cuviintia Majestatei Sele, prébunului nostru monarchu, pentru immens'a gratia si bunatate, care — se indura — a revarsâ asupr'a nôstra; ci vomu transplantă credinti'a si loialitatea prin care au escelatu spre fal'a nôstra protoparintii nostri, demonstrandu-o prin fapte casei domnitôre absburgice si carea i-o datorimu si i-o pastramu si noi cu tóta scumpetatea, o vomu transplantă — dicu — in inimile copiiloru nostri dela cari o voru eredi ai lor, iera acum vomu dá repetita espresiune ferbintei nôstre dorintie ca: *sè traiêsca Majestatea Sea Imperatulu, regele si marele principe alu Transilvaniei Franciscu Iosifu I!*

„Isvorulu bunatatiiloru“ e deci dloru! inim'a cea buna si nobile a Majestatiei Sele; iera faptorulu principalu, revindecatoriulu drepturiloru de care ne bucuramu adi, e ne uitaverulu nostru Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a, adormitu in Domnulu!

Revocandu-mi in memoria faptele si espectoratiunile acestui mare barbatu me ocupa unu momentu cu deosebire, o exclamare a densului, facuta imediatu dupa ce se încuviintia infintiarea metropoliei nôstre, la carea, cu permisiunea d-vôstre ve tragu atentiunea: „Me dore! dise densulu, me dore tare, că nu s'a satisfacutu pre deplinu legei bisericesci că nu s'a satisfacutu pre deplinu legei bisericesci si nu s'a incorporatu dupa întielesulu ei toti romanii din monarchi'a austriaca prin urmare si cei din Bucovin'a unei si acelei metropolii gr. or. romane, si că Episcopulu acestor'a a sciutu impedeçca realisarea acestei nesuintie legali: me bucuru inse, că in Ungari'a s'a aflatu unu Episcopu, care cunoscendu si respectandu legea bisericeî si dorindu binele romaniloru s'a invoitu la o asemenea incorporare, si *asia* amu capetatu Episcopii sufragani; altmîntrelea ni se permitea reinfintiarea metropoliei *numai* pentru Ardêlu.“

Astu modu s'a facutu legatura bisericeî de atât'a insemnate si de atâtu folosu între romanii gr. or. din Transilvani'a si între romanii gr. or. din Ungari'a si Banatu.

Se credemu dloru! cu tóta tari'a sufleteloru nôstre, in indisolubilitatea acestei legaturi a nôstre; sè o cultivâmu din tôte puterile nôstre si se o pastramu ca lumin'a ochiloru nostri, binecuventandu totu deodata si pre acelu Episcopu care a usiuratu realisarea ei; iera de alta parte sè speramu că dóra va succede si celor'alalti frati de unu sange si de o limba cu noi din monarchi'a austriaca a intrâ si ei in acést'a a nôstra legatura bisericeî!!

In fine veniti dloru sè o apromitemu Présantieî Sele parintelui Episcopu si conducetoriu alu congresului, că noi toti vomu cautâ a corespunde detorintiei nôstre presente, conformu legiloru bisericesci citate de catra densulu, care ne obliga.

In urma sè rogamu pre atotu puterniculu Ddieu, sè ne ajute ca se alegemu de capu alu bisericeî nôstre unu *parinte adevêratu*.

— Asia sè fia!

Condițiunile de vitalitate ale societati.

O societate, ca se esiste, trebuie sè-si manifeste esistenti'a sa prin viétia, séu celu pucinu prin semnele că tinde la viétia; aceste semne trebuie sè le aréte membrii acelei societati din care se compune.

Sunt multe si varii semnele de viétia prin care acea societate aru manifestă esistenti'a sa. Déra cele mai principali sunt

acelea care tientescu la alungarea saraciei, care este pedica la cealalte precumu si la ori-ce bine; asemenea este spiritulu de iubire si infratire, ce trebuie să domnescă între totii, de egalitate care face să dispara neunierea si să se introduca unirea, armonia între totii prin care vine apoi si fericirea. Semnele de viața mai sunt si acelea d'a veni unulu in ajutoriulu altui'a; căci nu totii membrii societatii sunt forti in toate, nu totii au aceeași maturitate, spiritulu său inteligentia, nu totii au stari egale de avuția său sciintia, de economia prin care se si aiba asigurata existinta si viitoriulu seu. De aceea dicemu noi că e bine d'a veni unulu in ajutoriulu altui'a, pentru ca si unulu să traiască si altulu să nu moră.

Celu cu sciintia să vina in ajutoriu, celui cu nesciintia, să-i arate care este calea mai buna pentru a ajunge la bine si fericire.

Celu cu avuția să vina in ajutoriulu celui fara midilóce, care inteligentia avendu, vointia avendu, inse lipsindu-i midilócele materiale, nu pòte face nimicu, nu pòte inaintă intru nimicu si ast-felu e in totud'aun'a incungiuratu de nevoi si saracia si si blastema sòrtea crediend'o pe ea de vinovata.

La noi in societatea noastră dupa câte vedemu, suntemu multu departe d'a fi astu-felu. Saracia si suferintiele cauzate dintr'ens'a domnescu peste cea mai mare parte, si semne, d'a se inlatură celu pucinu deca nu a se alungă multu departe, nu vedemu mai de locu. Ignorantia asemenea se pare a-si avé tronulu mai intaritu la noi de câtu ori-unde.

Saracia vine din ignorantia, din nepriceperea său necunoscentia d'a vedé unde si in ce stau interesele fia-carui'a?

Ignorantia, vine din saracia.

Dér sunt exceptiuni si in acest'a, căci multi sunt cu cunoscentie intinse, multi posedu destula inteligentia si aru poté întreprinde multe lucruri spre a fi folositori atātu loru câtu si altora, dera cu toate acestea ei stau in locu, nu facu nici o miscare căci le lipsescu *materia* necesaria întreprinderii loru, le lipsescu *banii* pe cari nu potu nicairi ai gasi si fara cari nu potu face nimicu, sunt asemenea paseriloru care aru voi să sbòrdar nu potu lipsindu-le aripile.

Sunt avuti, carii aru poté să-i ajute, dér ei n'o facu, căci egoismulu ce'lu au pe d'o parte d'a fi ei numai indestulati, d'a traí numai pentru ei si d'a nu face nimicu si pentru apròpele loru, ér pe de alt'a, avaritia, iubirea de auru si de argintu, idolulu loru, ii impiedica, ii opresce d'a face si vre-unu bine; fericirea loru e d'a vedé ladile loru pline, si in scopulu acest'a întrebuintieza ori ce midilóce neoneste si nemorale si pucinu le pasa de totu ce au facutu si de saraculu care geme de nevoi si suferintie inaintea ochiloru loru si in vecinatatea loru.

Ignorantia nu mai pucinu reu face la multi din societatea noastră: ei dorescu binele loru, dorescu si pe alu celor'a-lalti, inse nu sci u să-lu faca atātu pentru densii câtu si pentru ceia-lalti, si acest'a ii face a stá pe locu in ceea ce e, deca nu o mai dau inapoi.

Printre acestia se gasescu érași multi cari astépta să le vina d'a gata totu fara inse a se osteni si densii a face ceva. Alti astépta să véda ceva facutu de altii, se véda terminatu si ce rezultate va dá si apoi să vina si densii se aplaudé si să-i a chiaru parte la fructele culese de altii cu multe sudori si dupe multe sacrificii.

Ignorantia mai domnesce si in aceia, cari au midilóce si potu ceva dér din caus'a unui egoismu fara sensu, unoru ambiitiuni neróde, stau in locu si nu facu nimicu, preferindu ca, deca lucrurile nu mergu asia dupe cum loru le place mai bine să suferé si densii dera să se bucure vediendu suferindu si pe ceia-lalti cari n'au aderatu la vointia loru.

Ignorantia domnesce si peste aceia, cari intielegu lucrurile pe jumetate, si din acest'a cauza ei nu potu luá parte nici cu cei ce le intielegu pedeplinu nici cu cei ce nu le intielegu de locu; acestia suntu neutri, cari suntu cei mai periculosi si cari se vedu prin aceia ce-ii numimu nepasatori si in amortire, acestia producu multe rele prin nepasarea loru, care este o bóla fórte contagioasa, căci se intinde si asupr'a celoru ce aru voi să faca ceva, dér cari vediendu pe acestia că nu se interesédia de nimicu ce aru fi bine pentru totii, se disgustéza d'a mai face ceva, devinu si ei in urma nepasatori.

In fine ignorantia unor'a, lips'a de midilóce a altor'a face ca să suferimu cu totii si moralicesce si materialicesce, să fimu in saracia si să nu potemu scapá de dens'a nici odata.

Eta dér cam in ce felu e faci'a societatei noastre, si nu scimu cum si candu va luá o alta facia mai frumoasa, mai nobila de câtu cea pana acum. Sè speramu inse că dupe multele nevoi si suferintie, in care zacemu si pe cari le induramu prin vointia

nostra, ne vomu desceptá din somnulu letargicu, si frecându-ne mai bine la ochi spre a vedé realitatea, si convingendu-ne cătu stamu de reu, vomu cautá apoi să facemu ceea ce aru trebui să facemu si care ni lipsesce asia de multu noue:

A lucrá cu totii si a avé cu totii. A fi uniti între noi, a ne ajutá in toate unulu pe altulu, a ne privi ca frati éru nu ca inamici, a fi in fine astu-felu dupe cum s'a mai disu unde-va: *totii pentru unulu si unulu pentru totii.*

„Telegrafulu“

DISCURSULU

PRONUNCIATU DE

DOMNULU G. M. ELIESCU

PROCURORE PE LANGA CURTEA APELATIVA

DIN CRAIOVA,

la 16 Augustu 1873, cu ocaziunea reinceperii lucruriloru anuali ale Curtii

Domniloru Consiliari!

Fiindu insarcinatu de catra D-lu Procurore generale a face cuventulu de deschiderea anului judecatorescu 1873-1874, cerutu de art. 115 din legea Organizarii judecatoresci, me simtu datoriu. Inca dela inceputu, a Ve anunciá că, ingreuiatu de multele lucrari ale parquetului, nu am avutu timpulu materialemente necesariu pentru a prepará unu discursu demnu de o asemenea alésa adunare, si dera me grabescu a Ve rugá de a trece cu vederea imperfectiunile, promitiendu-Ve pentru anulu viitoriu, de voi avé fericirea a fi printre D-vóstra, unu discursu mai bine conceputu si mai perfectu espusu decátu celu de facia.

Voiescu a Vi vorbi despre Condiția de legi a Domnului Mateiu Basarabu.

Dóue motive putinti m'au împinsu a alege acestu subiectu: 1. Noutatea materiei; — 2. Utilitatea resultandu din comparatiunea între legislatiunea timpului trecutulu si a celui de facia, in reportu cu viitoriulu.

I.

Adunarea legiloru cari regulau reporturile sociali in Romani'a, pe timpulu lui Mateiu Basarabu, s'au intitulatu de elu insusi „Indreptarea Legii“ său „Pravila cea Mare“. — Contimpuranti straini au numitu acésta Adunare a legiloru „Codex Basaraba“; — unii au tradusu titlulu Romanu in grecesce, si o au numitu „Nomocanon“. — Astadi, aceste legi se numescu de clerici „Pravila Bisericesca“, de laici „Codulu său Condiția Mateiu Basarabu“.

„Indreptarea legii“ s'au facutu de unu principe a carui domnia face epoca in istoria tierrii Romanesci, precum regimulu lui Ludovicu XIV face epoca in istoria Franciei.

Nu voi vorbi despre imprejurarile domniei lui Mateiu Basarabu, care a inceputu la 20 Septembrie 1633 si a ténutu pana la 8 Aprile 1654, adeca 21 ani fora 9 luni si 11 zile. Ele Vi sunt destulu de cunoscute, Domniloru Consiliari ai Curtii. Arétu insa ca pe la midiloculu Domniei sale, simtiendu lips'a unei condicii de legi, si mai cu séma împinsu de dorintia „de a indreptá naravurile cele sufletesci si din lene a le ridicá catra bunatati“, de dorintia „de a porni pe ómeni catra invetiaturele cele ce placu lui Dumnedieu si ne invétia se alegemu binele din reu si reulu din bine;“ — indemnatu si sustienutu pe de alta parte de renumitul Stefanu „Mitropolițulu Târgovistei, exarcular plaiului si a tota Ungro-Vlachi'a“, au luatu hotarirea de a intrupá, cum dice acestu-a, tota scriptura care „este insufletita de Dumnedieu, spre binele ómeniloru“. Deci au tramisu in Oriinte ómeni cari se gasésca legile facute de parinti bisericii, si cari nu erau molipsite de veninulu eresuriloru lui Calvinu si Luteru său de dogmele bisericii Apusului, si dupa ce si-au procuratu dela unu George Caridi din Trichi'a manuscriptulu autenticu alu Dreptulu canonicu, intocmitu din ordinulu imperatului Ioan Comnenu (1118—1143) de catra Alexie Aristinu dela Rodos, in limb'a elena, — mai antaiu, au insarcinatu pe Daniilu M. Panonana a traduce acele legi din Elinesce pe Romanesce, — apoi, estragendu din Vasilicale regulele nemerite trebuintieloru ómeniloru timpului seu, — si culegendu si regulele nascute din obiceiulu locului („si cele nemeastnice“), au formatu Codulu seu, pe care Mateiu Basarabu lu-au numitu, cum diseiu „Indreptarea Legii“.

Lucrarea acést'a s'a terminatu pre la finele Domniei lui Mateiu Basarabu.

„Indreptarea Legii“ s'a tiparitu la Târgoviste, in tipografi'a domnescă, ce functionă in localulu Mitropoliei, la 20 Martiu 1652.

Acestu Codu a fostu tradusu si in Latinesce sub titlulu „Regula legis voluntati divinae accommodata, continens jura canonica et imperatoria pro causis status tam ecclesiastici quam

secularis, etc.“; — inse nu există decât un singuru exemplaru manuscriptu pana la an. 1782, candu s'a facutu nevediatu si acest'a.

— Codulu Mateiu Bassarabu s'au tiparitu pe 820 pagine folio, dintre cari 25 nenumerate, éra 795 numerotate in urma.

Cuprinde:

1. O scara de materii „catastihulu acestei sfinte si dumnedieesci pravili.“

2. O dedicatiune ce face traducatoriulu Daniulu M. Pannonana Mitropolitulu Stefanu.

3. O scrisóre (enciclica) adresata de Mitropolitulu Stefanu tutoru clericiloru din éparchi'a sea, pri care, dupa ce le aréta cuvintele cari i au indemnatu pe Santitatea Sea si pe Domnulu Mateiu Bassarabu de a compune acestu torpu de legi, — dupa ce le istoresce stradaniele ce si-au datu ca se se adape din adeveratele isvóre ale adeveratei credintie, — dupa ce numesce isvórele legislative din cari au estrasu legile ce compunu Codulu Bassarabu, — apoi ordoná „tutoru celoru ce au ronduelile lumei acesteia de indreptare“ ca se tiie virtosu „invetiaturele“ cuprinse in Codulu Bassarabu.

4. In fine vine Corpulu regulorlu civili si eclesiastice. Tóte aceste reguli sunt impartite mai antaiu in dóue mari parti: partea antaiu „despre obiceiulu bisericeii“, — partea a dóua „pravile imperatesci“, — apoi tóte in 417 capitole.

In fie-care Capitolu se vorbesce despre unu felu de dispositiune a legii, inse intr'unu modu imperfectu, astfelu cá totu relativu la aceasi materia se gasesce si intr'unu altu capitulu dispositiuni de felulu despre care in capitolulu de mai inainte se vorbise. — Fie-care capitolu, la rondulu seu, se compune din mai multe articole séu alineate. — La marginea articolorulu, se aréta anume legea din care s'au estrasu articolulu, séu numele persónei care au emisu acea parere, formulata apoi in lege.

— Codulu Mateiu Bassarabu a avutu si are chiaru si in diu'a de astadi putere de lege in Moldov'a: elu serva dicasteriorlu ca regulatoru alu procesorlu matrimoniali si bisericesci ce li se presinta.

— Dupa ce am datu aceste idei asupr'a modulu si timpulu facerii, a materiorlu si impartirii lorlu din Cod. Bassarabu, se incepemu a vedé, in speciale, dispositiunile „Pravilei celei Mari“.

(Va urmá.)

VARIETATI.

□ **Multiamita publica.** Subscrisulu — in numele invetiatoriloru din cerculu Rieniloru 'si tiene de cea mai santa detorintia a aduce multiamita publica dlui Georgiu Pop'a ref. scol. la consistoriulu aradanu, carele au binevoitu a doná la fiesce care scóla din cerculu mie submanuatu cáte unu exemplariu din opulu „Robinsonu.“ Baiti'a, (Rézbánya) 27. aug. 1873.

Nicolau Popoviciu;

parocu in Baiti'a, inspect. scol. cerc.

Concursu.

2

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Caraseu, cerculu inspect. al Ursadulu cottulu Bihorului, emolumintele sunt. 63 fl. v. a. 40 fl. v. a. ca competintia pentru fenu, 12 chible de bucate $\frac{1}{2}$ grau, $\frac{1}{2}$ cucurudiu, 2 mesuri de fasole, 8 stângeni de lemne din care e a-se incaldí si scól'a, cortelu cu gradina in estensiune de 2 holde si 4 holde pamentu aratoriu.

Doritorii de a fi alesi, au a-si trimite recursurile insp. cec. p. u. Hollod, Gyanta, celu multu pona in 9. Septemvre v. candu va fi si alegerea.

Caraseu la 18 augustu v. 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine Iosifu Pintia m. p. insp. cerc.

Concursu.

2

Se escrie pentru urmatórele parochii vacante in protopopiatulu Pestesiuului.

1. Damesiu,	10 lantiuri pamentu, biru dela	84 case
2. Valea-Neagra,	8 „ „ „ „	96 „
3. Bratka	10 „ „ „ „	199 „
4. Szakadatu	20 „ „ „ „	183 „
5. Szarand	20 „ „ „ „	110 „

Receruntii se-si trimita recursurile salé Prtopopulu distric-tuale pana la 9 Sept. a. c.

Orade 20 August. 1873.

In contielegere cu Comitetulu parochialu J Fassie m. p. Protopopul Pestesiuului.

Concursu.

3

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu la scól'a confesionala gr. or. rom. din Sititelec, de carele sunt legate urmatórele emoluminte 30 fl. v. a. 3 cubule grau, 6 cubule cucuruza, $1\frac{1}{2}$ lemne afara de incalditulu scólei, 16 jugere de pamentu si cuartiru liberu cu gradina.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si trimite recursurile sale instruite conformu statutulu organicu sub adres'a comitetulu parochialu, subscrisulu Inspectoru cerc. de scóle in Berecheiu, pana in 28. Aug. st. v. cáci in 29 se va tiene alegerea.

Datu in Berecheiu 10. Aug. st. v. 1873

Teodoru Papu m. p.
Inspectoru cerc. de scóle.

Concursu

2

Se deschide pentru ocuparea statiunilor invetiatoresci din comunele din inspectoratulu Vasicoului. *Cámpu*, cu salariulu anualu 107 fl. v. a. 6. orgii de lemne, 10 cubule de bucate dela 124 numere de case cáte unu fuiuru. *V. Sohodolu*, cu salariulu 100 fl. v. a. 6 cubule de bucate 6 orgii de lemne 2 vici de fertura, dela tóta cas'a unu fuiuru.

Doritorii de a ocupá vreun'a din statiunile aceste, au asi trimite recursurile sale instruite in tielesul statutulu organicu pana in prima Octobre si adresate comitetorlu parochiale-subscrisulu in Criscioru.

Criscioru 20 augustu 1873.

Petru Bogdanu
Insp. scol.

In contielegere cu comitetele parochiale.

Concursu.

In urmarea sententiei consistoriale dto 2. decembre 1873. Nr. 1468, intarita de forulu metropolitanu la 23. Augustu 1872. Nr. 9. scol. destituindu-se Ióne Milosiu din postulu invetiatorescu din Hodoniu, acestu postu a devenitu in vacantia; deci pentru ocuparea acestui postu invetiatorescu se escrie concursu pana la 30. Septemvre st. v. 1873.

Emoluminte: salariulu anualu in bani 178 fl. 70 cr., in pamentu 2 jugere aratura, 2 jugere fanétia, $\frac{1}{2}$ jugeru gradina, in naturalie 60 meti grau, 4 orgii de lemne si 8 orgii de paie, si cortelu liberu.

Doritorii de a fi alesi sunt avisati pre langa alte recerintie prescise de statutulu organicu a produce testimoniulu despre depunerea esamenulu de calificatiune.

Recursurile astfelu instruite sunt a-se trimite subscrisulu pana in diu'a susu atinsa.

Timisiór'a, in 25. Augustu 1873.

Nicolau Coslariu,
inspectoru de scóle.

2-3

Concursu.

3

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu din comun'a Gurbediu, in inspectoratulu Tincii, protopresbiteratulu Oradei-mari; emolumintele sunt:

- 110. fl. v. a.
- 24 de cubule bucate.
- 8 orgii de lemne.
- 6 jugere de pamentu aratoriu.
- Cortelu liberu cu gradina.
- Venitulu din cantoratu.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si trimite recursurile instruite in sensulu statutulu organicu, si adresate comitetulu parochialu — la subscrisulu insp. cerc. de scóle pana in 9 septemre st. v. a. c. in care diua se va tiene si alegerea.

Rippa (p. u. Tenke.) 16 Augustu, 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu

Nicolau Boitiu m. p.
Insp. cercualu de scóle.